

*ovde ide logo škole * ako postoji **

MATURSKI RAD

PREDMET:

Geografija

TEMA:

Analiza demografske strukture grada Pregrade

učenik:

Ime i Prezime

Odeljenje :

predmetni nastavnik:

prof. Ime i Prezime

SADRŽAJ

1.	UVOD.....	2
2.	PREGRADA – OSNOVNI PODACI.....	3
2.1.	Geografski smještaj grada Pregrade.....	3
2.2.	Povijest grada Pregrade.....	4
2.3.	Stanovništvo.....	6
3.	RAZRADA.....	7
3.1	Kretanje broja stanovnika.....	7
3.2.	Pokazatelji kretanja broja stanovnika.....	11
3.3.	Migracijska obilježja.....	14
3.4.	Prirodno kretanje stanovništva.....	16
3.5.	Struktura stanovništva.....	17
4.	ZAKLJUČAK.....	21
	LITERATURA.....	22
	ZAHVALA.....	23

1. UVOD

Tema ovog maturnog rada je demografska struktura grada Pregrade. Demografija je znanost koja proučava veličinu, sastav i promjene u stanovništvu, a zasniva se poglavito na dobivenim rezultatima redovitih popisa stanovništva koja se provode svakih deset godina. Osim podataka dobivenih tim popisima za demografiju su veoma bitna i dodatna istraživanja i procjene.

Danas je demografija u Hrvatskoj veoma aktualna tema upravo zbog veoma teške demografske situacije u Hrvatskoj. Poznato je da je iz godine u godinu nas Hrvata sve manje, unatoč pronatalističkoj populacijskoj politici koja se pokušava provesti. Od 10. stoljeća (kralj Tomislav) pa do kraja 18. stoljeća broj stanovnika Hrvatske nije se nimalo povećao već je ostao na istoj procijenjenoj brojci od 1,5 milijuna. Nakon tog razdoblja dolazi do polaganog porasta broja stanovnika u 19. i nešto jačeg u 20. stoljeću, sa iznimkama svjetskih ratova kada bilježimo pad stanovništva kao i većina europskih zemalja. U 140-ak godina (od 1857. do 1991.) stanovništvo Hrvatske se jedva udvostručilo, a nakon 1991. dolazi do pada koji se ne zaustavlja ni nakon 2001.

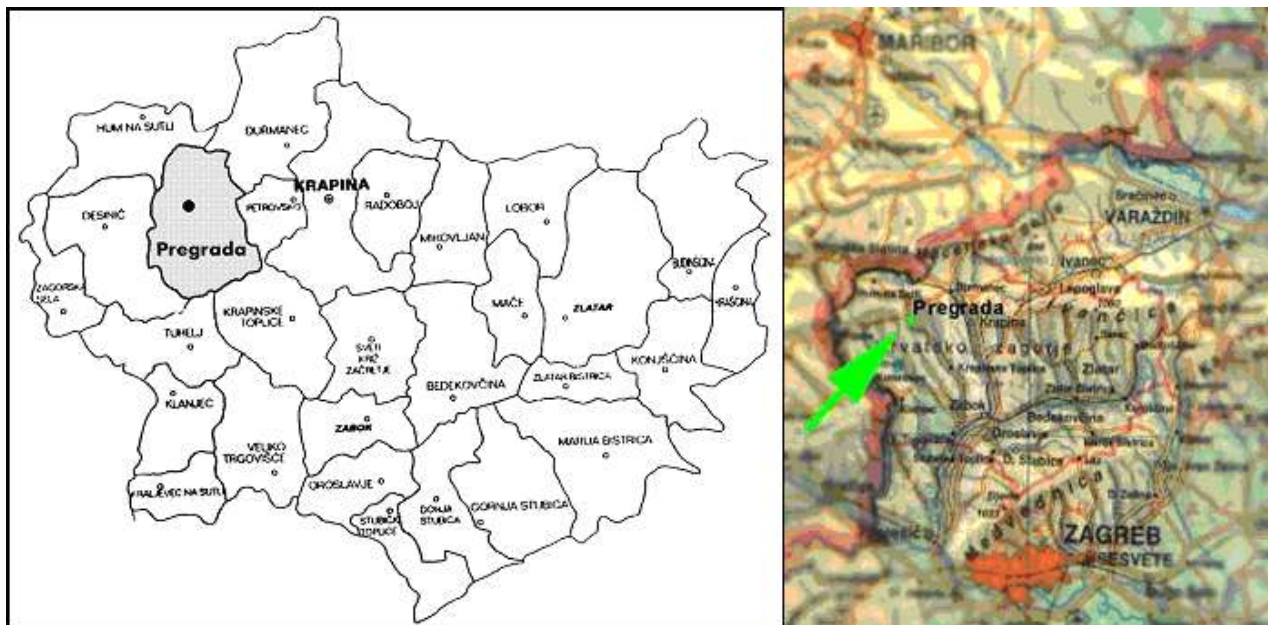
Taj aktualni problem potaknuo me da za maturni rad izaberem upravo analizu demografske strukture Pregrade kao užeg naselja te okolnih sela koji zajedno od 1997. čine grad Pregradu. U svojoj analizi pokušao sam detaljnije analizirati podatke sa posljednjih dvaju popisa (1991. i 2001.) jer me veoma zanima kako Pregrada stoji u usporedbi s Hrvatskom koja bilježi pad stanovništva od gotovo 10%. Analizirao sam ukupne podatke o broju stanovnika, međupopisne promjene, prosječne godišnje promjene, strukturu po dobi, spolu i gospodarskim djelatnostima...

Nadam se da će Vas moja tema zainteresirati i toplo se nadam da će se demografska slika Hrvatske sljedećih godina bitno popraviti, da ćemo vratiti svoj ugled u Europi koji smo nekada imali u vrijeme naše slavne povijesti. Hrvati nikada neće izumrijeti!

2. PREGRADA – OSNOVNI PODACI

2.1. GEOGRAFSKI SMJEŠTAJ GRADA PREGRADE

Grad Pregrada u današnjim granicama ustrojen je 1997. godine sa sjedištem u istoimenom naselju, a u sastavu Županije Krapinsko-zagorske. Smješten je u sjeverozapadnom dijelu županije, a rasprostire se na površini od 67,26 km² i broji 7165 stanovnika (2001. g.). Taj prostor spada u gušće naseljene prostore u Hrvatskoj sa gustoćom naseljenosti od 106,52 stan./km². U tom slikovitom brežuljkastom kraju, na razmjerno maloj površini ima osamdesetak mjesta, što zaselaka, što sela, a najveće je i među njima najznatnije naselje Pregrada. Ostala naselja su: Benkovo, Bregi Kostelski, Bušin, Cigrovec, Donja Plemenščina, Gabrovec, Gorjakovo, Gornja Plemenščina, Klenice, Kostel, Kostelsko, Mala Gora, Marinec, Martiša Ves, Pavlovec Pregradski, Sopot, Stipernica, Svetojurski Vrh, Valentinovo, Velika Gora, Vinagora, Vrhi Vinagorski, Višnjevec, Vojsak i Vrhi Pregradski.

Karta 1. Geografski smještaj grada Pregrade u Krapinsko-zagorskoj županiji

2.2. POVIJEST GRADA PREGRADE

Slika 1. Stranica Kaptolskih statuta 1334.

Ime Pregrada prvi puta se spominje 9. kolovoza 1334. godine u statutima Zagrebačkog Kaptola. Statute je sastavio gorički arhiđakon Ivan, a isti dan ih je proglasio biskup Ladislav Kobol. Župa je sigurno mnogo starija, jer je u popisu proglašena kao prva u arhiđakonatu Zagorje, a dodijeljena je velikom pripoštu.

Otkud je Pregrada dobila svoje ime može se samo nagađati. Da li to dolazi od nekakve "pregrade" kojom bi sutjeska rječice Kosteljine bila pregrađena¹, ili je vlasnik Kostela Juraj Branderburški smjestio svoje obrambene čete "pred gradom" na padinama Kunagore², te bi otud došlo ime Pregrada. Oba razmišljanja imaju svoju podlogu, ali sigurnih dokaza nema ni za jednu pretpostavku.

Položaj grada Pregrade je povoljniji za razliku od položaja okolnih naselja i općina poglavito zbog toga što sam prostor omogućuje daljnje širenje naselja u dolini rječice Kosteljine. Prava prednost položaja Pregrade došla je do izražaja tek od sredine 19. stoljeća, odnosno u vrijeme kad je autarkičnu seosko-vlastelinsku ekonomiju (koncentriranu oko vlastelinskih dvoraca) zamijenila nova, novčano gospodarstvo. Tada dolazi do potrebe stvaranja regionalnih centara koji bi vršili ulogu posrednika u razmjeni seoske i prerađivačke privrede i bili središte novih, teritorijalno-administrativnih jedinica – kotareva i općina. Od sredine 19. stoljeća Pregrada preuzima ulogu glavnog centralnog naselja okolice – središte je općine i kotara sve do nove administrativno-teritorijalne podjele 1955. godine. Ukidanjem kotara osnovana je općina Pregrada koja egzistira sve do 1962. godine kada je došlo do njenog pripajanja općini Krapina. Ovo zajedništvo je trajalo do 1978. godine kada Sabor Republike Hrvatske Zakonom o izmjenama i dopunama zakona o područjima općina ponovo formira općinu Pregrada. U siječnju 1997. godine Pregrada

¹ Prema teoriji hrvatskog povjesničara Gjura Szabe

² Prema teoriji s. Marestele Sabljic

dobiva status grada na temelju brojnosti funkcija koje nudi stanovništvu, na temelju djelatnosti kojima se stanovništvo bavi i na temelju svoje povijesti.

Slika 2. Pregrada (Kostelgradska ulica) s početka 20. stoljeća

U razdoblju između dva svjetska rata Pregrada je bila prema broju stanovnika najjače obrtničko središte u Hrvatskoj. U to vrijeme imala je i svjetski poznatu tvornicu lijekova Thierry. Bila je na nekoć važnom prometnom pravcu Zagreb-Beč. Pregrada je i danas jako obrtničko središte uz uspješno gospodarstvo: “EMKU” modnu konfekciju, “OKI-ROTO”, “NISKOGRADNJU”, “KUNATEKS”, “KOSTEL-PROMET” i mnoga druga privatna poduzeća. Prostorne i prirodne pretpostavke omogućuju daljnji gospodarski razvoj Pregrade u proizvodnim i uslužnim djelatnostima, posebice u turizmu. Pregrada ima prvu vinsku cestu u Hrvatskoj, planinarski dom na Kunagori, elitni turizam u dvorcu “Bežanec”, te veličanstvene sakralne objekte. Na gospodarstvo se nadovezuje velika paleta raznovrsnih događaja i udruga; od “Branja grojzdja” do Društva za poljepšanje Pregrade.

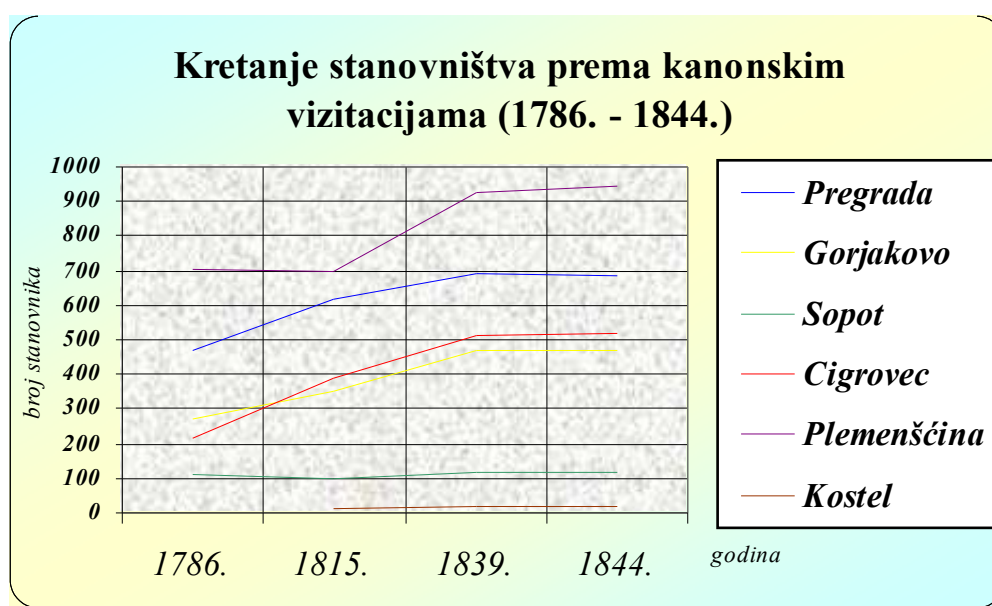
Područje grada Pregrade su do 1994. zaobilazili svi magistralni prometni pravci zbog konfiguracije terena te zbog stanja i razvijenosti prometnog sustava. 1994. otvoren je magistralni pravac Pregrada – Krapinske Toplice što znači i bolju vezu sa Zagrebom. Pregrada je danas perspektivan gradić koji teži napretku i razvoju.

2.3. STANOVNIŠTVO

O broju stanovnika u srednjem vijeku vrlo je teško doći do sigurnih podataka. Tek u podacima kanonskih vizitacija saznajemo da je krajem 17. st. u Župi pregradskoj bilo 234 kuće i oko 2000 duša. Podaci iz kanonskih vizitacija odnose se na župu Pregradu koja se obujmom naselja točno ne poklapa s današnjim obujmom naselja grada Pregrade, ali zato su navedeni podaci za pojedina mjesta grada Pregrade kako bi dobili nekakav uvid u stanje stanovništva od 18. st. do sredine 19. st. kada se počinju provoditi redoviti popisi stanovništva na razini države (tab.1.).

KRETANJE STANOVNIŠTVA (1786. – 1844.) – prema kanonskim vizitacijama				
MJESTO	1786.	1815.	1839.	1844.
Pregrada	470	617	690	683
Gorjakovo	270	354	468	469
Sopot	114	100	120	115
Cigrovec	219	390	514	520
Plemenščina	704	699	928	944
Kostel	-	13	16	18

Tablica 1. Stanovništvo prema kanonskim vizitacijama

Dijagram 1. Stanovništvo prema kanonskim vizitacijama

3. RAZRADA

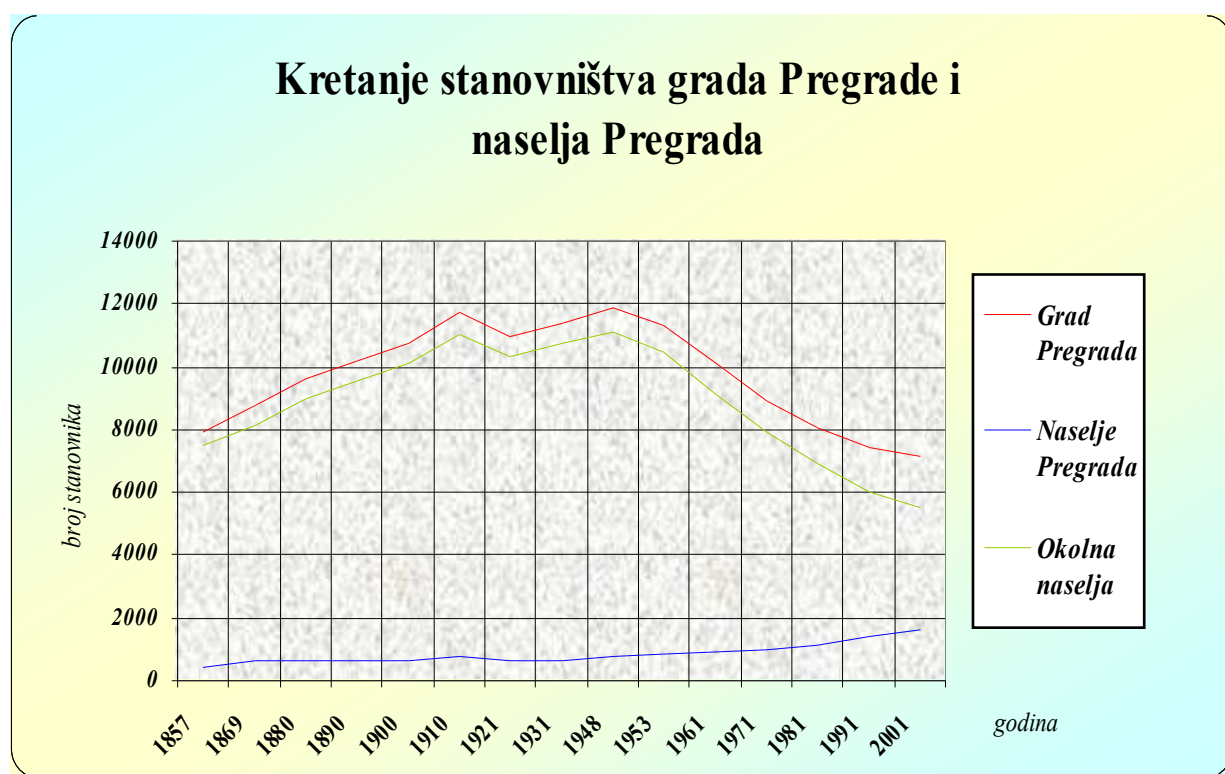
3.1. KRETANJE BROJA STANOVNIKA

Današnja struktura i broj stanovnika grada Pregrade rezultati su različitih događanja kroz povijest koji su uvjetovali činjenici da Pregrada danas ima manje stanovnika (7165) nego što ih je imala u vrijeme prvog službenog popisa 1857. godine (7944). Taj pad iznosi -9,8% (apsolutno -779 stanovnika) (tab.2.). Za razliku od grada Pregrade, uže naselje Pregrada bilježi veliki porast broja stanovnika od 288,26% (apsolutno 1228 stanovnika) iz čega se može zaključiti da stanovnici okolnih naselja sve više migriraju prema središnjem naselju Pregradi te tako vrše procese deruralizacije i deagrarizacije.

Kretanje stanovnika grada Pregrade i naselja Pregrada							
Popisna godina	Grad Pregrada			Naselje Pregrada			
	Br. stanovnika	Promjena apsolutna	Promjena %	Br. stanovnika	Promjena apsolutna	Promjena %	Rel. udio u gradu %
1857	7944			426			5,36
1869	8762	818	10,29	617	191	44,83	7,04
1880	9646	884	10,09	635	18	2,92	6,58
1890	10182	536	5,56	644	9	1,42	6,32
1900	10735	553	5,43	641	-3	-0,46	5,97
1910	11758	1023	9,52	753	112	17,47	6,4
1921	10933	-825	-7,02	625	-128	-16,99	5,72
1931	11406	473	4,32	665	40	6,4	5,83
1948	11868	462	4,05	743	78	11,73	6,26
1953	11279	-589	-4,96	819	76	10,23	7,26
1961	10077	-1202	-10,65	950	131	15,99	9,43
1971	8926	-1151	-11,42	1008	58	6,1	11,29
1981	8047	-879	-9,84	1111	103	10,22	13,81
1991	7391	-656	-8,15	1391	280	25,2	18,82
2001	7165	-226	-3,05	1654	263	18,9	23,08
1857		-779	-9,8		1228	288,26	

Tablica 2. Kretanje stanovništva grada Pregrade

Pregrada kao uže naselje bilježi veći pad broja stanovnika od -17% jedino u vrijeme 1. svjetskog rata što je i razumljivo jer i sama Hrvatska tada bilježi pad. Iz dijagrama o kretanju stanovništva (dij.2.) možemo vidjeti kako grad Pregrada bilježi vrhunce u vrijeme popisa 1910. i 1948. godine kada je imala približno 11800 stanovnika i bila najgušće naseljeni dio Hrvatskog zagorja (175 st./km²). Nakon tog razdoblja dolazi do postupnog pada koji je ubrzan krajem 60-ih i početkom 70-ih godina prošlog stoljeća kada se zatvara rudnik u sjevernom dijelu grada, gdje se eksploatirao smeđi ugljen, te tako veliki broj ljudi ostaje bez posla. Tadašnje negativne političke prilike također uvjetuju emigraciju. U razdoblju od 1948., kada je grad imao 11868 stanovnika, pa do 2001. godine zabilježen je pad broja stanovnika od čak -39,6%. U novije vrijeme, točnije nakon pada komunizma i stvaranja slobodne i neovisne Hrvatske, taj pad broja stanovnika se smanjuje te između posljednja dva popisa iznosi samo -3,05%. Broj stanovnika okolnih naselja pada, broj stanovnika naselja Pregrade raste, dok broj stanovnika grada Pregrade stagnira ili lagano pada.

Dijagram 2. Kretanje stanovništva grada Pregrade

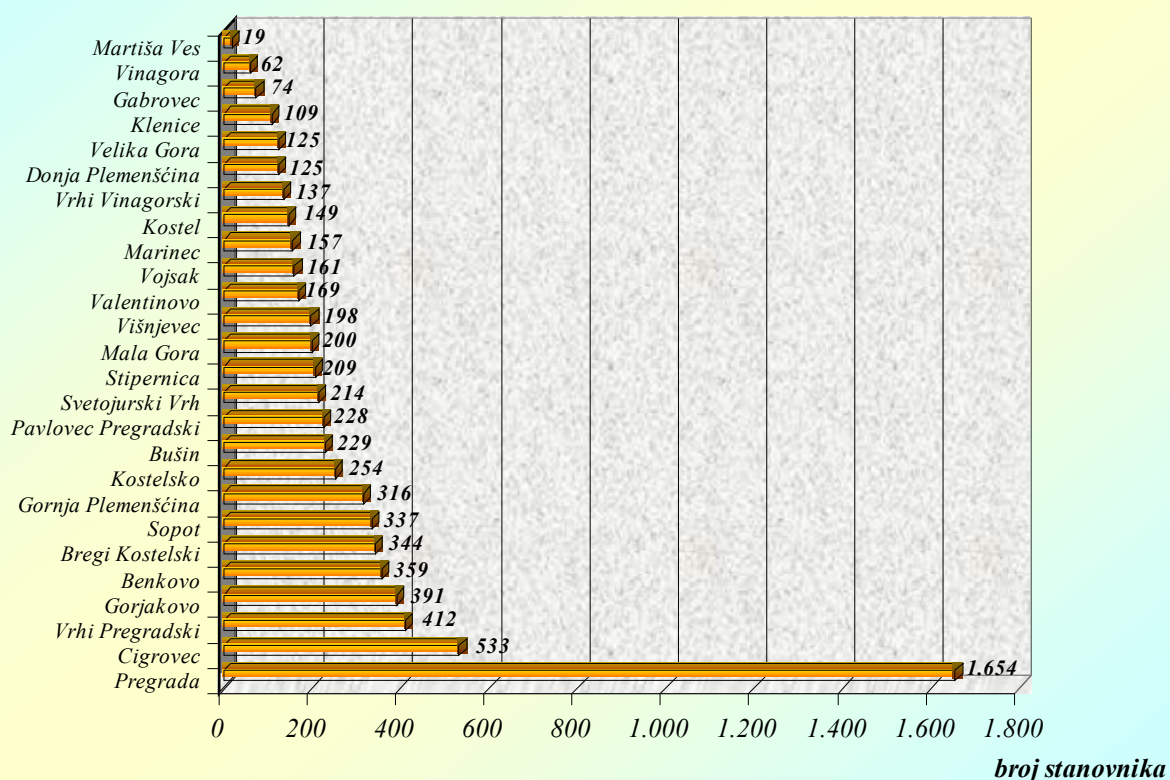
Jedan od razloga sve većeg naseljavanja Pregrade kao užeg naselja je sigurno i taj što je u posljednjih 10 godina nastavljen razvoj grada koji je u vrijeme komunizma bio relativno zakočen. Pregrada je 1997. proglašena gradom što je potaknulo još veći razvoj. Povoljan geografski smještaj daje mogućnost širenja grada u dolini rječice Kosteljine (sl.3.).

Slika 3. Pogled s Kunagore

Danas naselje Pregrada čini 23% udjela stanovništva u gradu dok je 1857. godine taj udio bio tek nešto veći od 5%. Ostalih 77% čine okolna naselja kojih je ukupno 25. Apsolutne vrijednosti broja stanovnika za naselja koja su sastavni dijelovi grada mogu se vidjeti na dijagramu (dij.3.). Zanimljiv podatak je npr. da je Plemenščina 1844. godine imala 944 stanovnika i bila najveće naselje na području današnjeg grada, što se može vidjeti iz kanonskih vizitacija (tab.1.), dok danas Plemenščina, koja se dijeli na Gornju i Donju, broji samo 441 stanovnika tj. čak 53% manje. To je dobar primjer procesa deruralizacije koji je zahvatio, ne samo Hrvatsko zagorje, već i čitavu Hrvatsku.

Stanovništvo sastavnih naselja grada Pregrade (2001.)

Dijagram 3. Apsolutne vrijednosti broja stanovnika prema naseljima

U bliskoj budućnosti može se očekivati jači razvoj nekih naselja poput Sopota, Vrhova Pregradskih, Valentinova i Benkova budući da se ta naselja na zapadu i jugu sve više povezuju sa Pregradom kao užim naseljem. Takvo povezivanje već je gotovo provedeno sa donjim dijelom Bušina koji će od ove godine postati sastavna ulica Pregrade. Od ostalih naselja jedino Vinagora pokazuje trend preuzimanja nekih funkcija čime postaje lokalno središte za zapadni dio grada. Ostala naselja polako "stare" i "izumiru".

3.2. POKAZATELJI KRETANJA BROJA STANOVNIKA

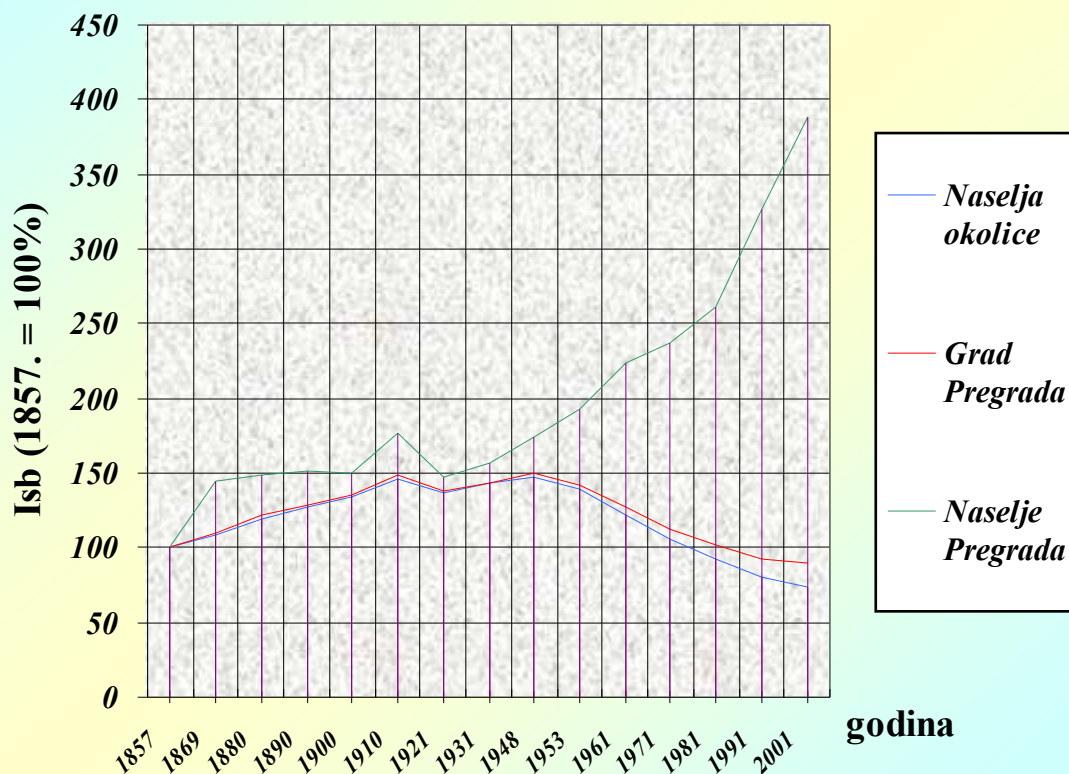
Kako bi se bolje predočilo kretanje stanovništva u gradu Pregradi, korišteni su još neki pokazatelji osim apsolutnog broja stanovnika:

- **INDEKS ISB** – dobije se pomoću formule $Isb(P_n) = [br.st.(P_n) / br.st.(P_0)] * 100$ pri čemu P_n označava n-ti popis stanovništva kojeg izračunavamo, a P_0 početni popis što je u našem slučaju 1857. godina. Dakle, dobijemo relativnu usporedbu traženog popisa sa početnim popisom kojeg izjednačimo sa 100%. Na Isb dijagramu (dij.4.) možemo primjetiti kako se indeksi za grad i naselja okolice uglavnom podudaraju, s tim da su indeksi za grad nešto viši, posebno u posljednjih 50-ak godina kada indeksi za naselje Pregradu naglo počinju rasti što utječe i na stvaranje razlike između grada i naselja okolice. Od popisa 1981. godine indeksi naselja okolice i od popisa 1991. indeksi grada bilježe negativne vrijednosti (manje od 100%) zbog činjenice da grad Pregrada danas ima manje stanovnika nego u vrijeme popisa 1857. godine.

Pokazatelji kretanja stanovništva grada Pregrade i naselja okolice								
Godina	Isb (1857.=100)		Lančani index (Li)		Međupopisna promjena (D)		Prosječna god. Promjena (R)	
	Okolica	Grad	Okolica	Grad	Okolica	Grad	Okolica	Grad
1857								
1869	108,34	110,30	108,34	110,30	627	818	52,25	68,17
1880	119,86	121,42	110,63	110,09	866	884	78,73	80,36
1890	126,87	128,17	105,85	105,56	527	536	52,70	53,60
1900	134,26	135,13	105,83	105,43	556	553	55,60	55,30
1910	146,38	148,01	109,03	109,53	911	1023	91,10	102,30
1921	137,11	137,63	93,67	92,98	-697	-825	-63,36	-75,00
1931	142,87	143,58	104,20	104,33	433	473	43,30	47,30
1948	147,98	149,40	103,58	104,05	384	462	22,59	27,18
1953	139,13	141,98	94,02	95,04	-665	-589	-133,00	-117,80
1961	121,40	126,85	87,26	89,34	-1333	-1202	-166,63	-150,25
1971	105,32	112,36	86,75	88,58	-1209	-1151	-120,90	-115,10
1981	92,26	101,30	87,60	90,15	-982	-879	-98,20	-87,90
1991	79,81	93,04	86,51	91,85	-936	-656	-93,60	-65,60
2001	73,30	90,19	91,85	96,94	-489	-226	-48,90	-22,60

Tablica 3. Pokazatelji kretanja stanovništva (Isb, Li, D, R)

Isb dijagram za grad Pregradu

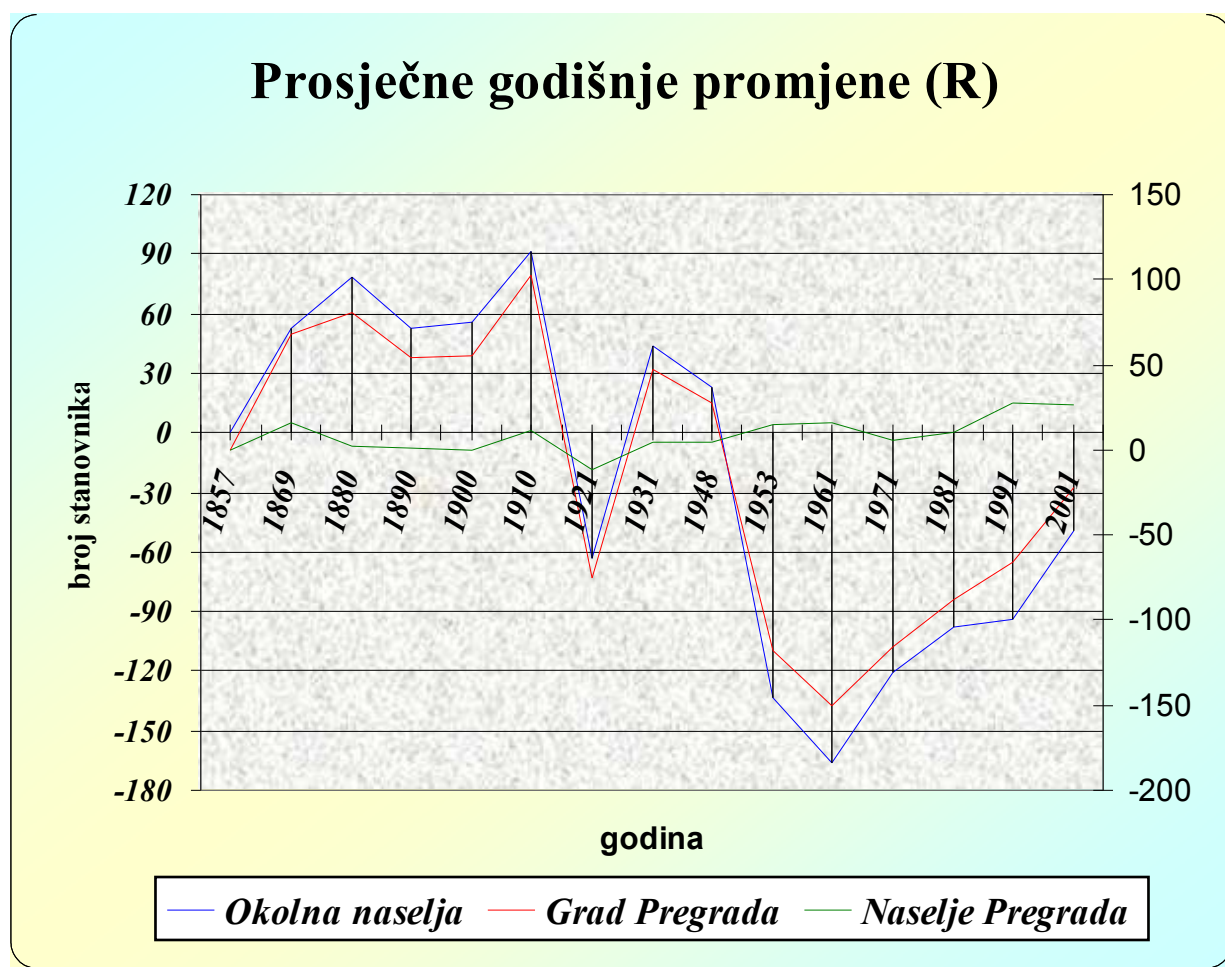

Dijagram 4. Kretanje stanovništva grada Pregrade (Isb)

- LANČANI INDEKS (Li) – dobije se pomoću formule $Li = (P_2/P_1) \cdot 100$ pri čemu P_1 označava jedan od popisa, a P_2 sljedeći popis: npr. $P_1 = 1991.g.$ i $P_2 = 2001.g.$ Lančani indeks promjene stanovništva nam služi za utvrđivanje relativne razlike u broju stanovnika između dva popisa. Vrijednost manja od 100 označava pad, a vrijednost veća od 100 rast broja stanovnika u periodu između dva popisa. U posljednjih 6 popisa (od 1953. do 2001.) lančani indeksi za grad Pregradu i za okolicu iznosili su manje od 100% iz čega opet možemo zaključiti da se stanovništvo od 1948. godine konstantno smanjuje.
- MEĐUPOPISNA PROMJENA (D) – povećanje ili smanjenje broja stanovnika između dva popisa koje se iskazuje apsolutnim brojem. Računa se na temelju formule $D = P_2 - P_1$; negativne vrijednosti označavaju pad, a pozitivne porast broja stanovnika. Iz tablice (tab.3.) možemo utvrditi da je najveći porast i za okolicu i za grad bio u vrijeme popisa

1910. kada je iznosio 911, odnosno 1023 stanovnika, a najveći pad u vrijeme popisa 1961. i 1971. godine (okolica -1333 i -1209, a grad -1202 i -1151). Ovaj pokazatelj kretanja veoma je jednostavan, ali nam ne može mnogo pomoći ukoliko popisi nisu vršeni u jednakim vremenskim intervalima što je slučaj za razdoblje od 1910. do 1961. godine (periodi od 11, 10, 17, 5 i 8 godina).

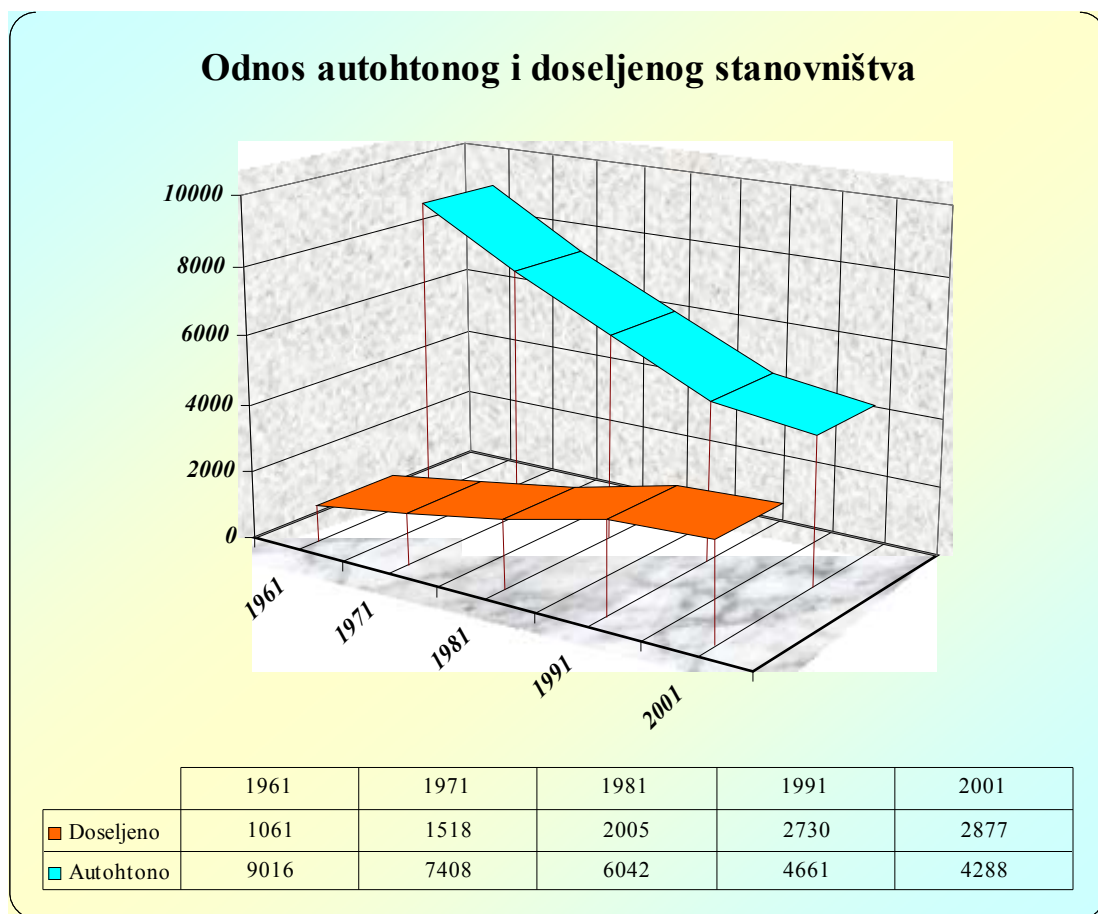
- **PROSJEČNA GODIŠNJA PROMJENA (R)** – upravo zbog gore navedenog razloga izračunavamo i prosječnu godišnju promjenu pomoću formule $R=D/\text{broj godina između dva popisa}$. Taj nam pokazatelj omogućuje da usporedimo međupopisne periode i intenzitet rasta, odnosno pada broja stanovnika. Vrijednosti za prosječne godišnje promjene za grad i naselje Pregradu te okolna naselja mogu se vidjeti na dijagramu (dij.5.). Opet možemo vidjeti da i okolna naselja i grad imaju podjednake prosječne godišnje promjene, ali grad ima manje ekstremne vrijednosti zbog malih amplituda naselja Pregrade.

Dijagram 5. Kretanje stanovništva grada Pregrade (prosječne godišnje promjene)

3.3. MIGRACIJSKA OBILJEŽJA

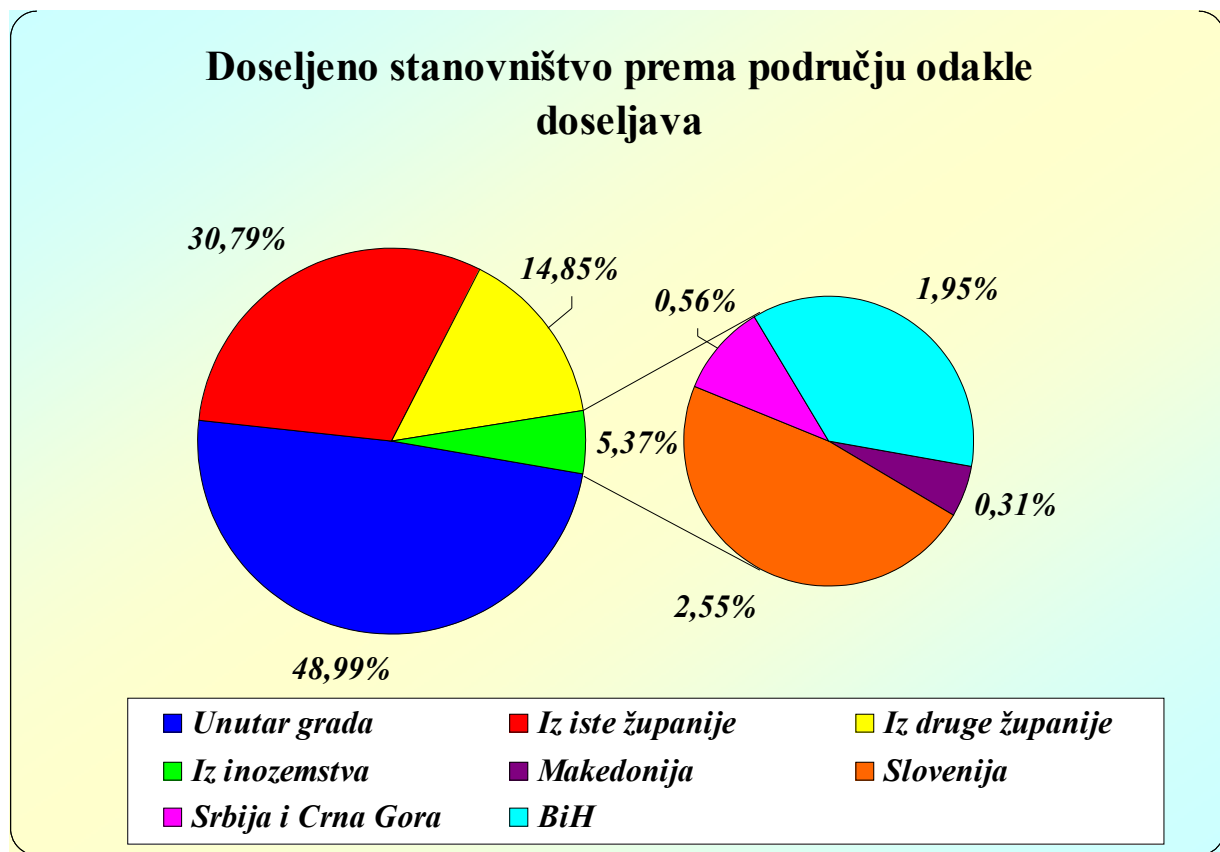
Gotovo sva naselja grada Pregrade imaju više autohtonog nego doseljenog stanovništva. Iznimka su jedino naselja Pregrada (1991. 59% doseljenog stanovništva) i Vinagora (1991. 68% doseljenog stanovništva). Danas je u gradu Pregradi (2001.) struktura stanovništva ovakva: 59,85% autohtonog i 40,15% doseljenog stanovništva. Na dijagramu (dij.6.) vidimo kako je ta razlika bila mnogo veća (1961. čak 89,47 prema 10,53%) i kako se sve više smanjuje. Od doseljenog stanovništva čak 69,9% su žene što prikazuje da su u današnjem društvu još uvijek dosta prisutni patrijarhalni običaji da se žena nakon udaje seli k muževoj obitelji.

Dijagram 6. Autohtono i doseljeno stanovništvo u gradu Pregradi (1961. – 2001.)

Postoje tri vrste preseljavanja stanovništva: doseljavanje u grad iz drugih gradova i mjesta, iseljavanje iz grada te unutargradska preseljavanja. Za grad Pregradu podjednako su izražena unutargradska preseljenja i doseljavanja

izvan grada, kada govorimo o doseljavanjima. Od svih doseljavanja čak 49% čine migracije unutar gradskih međa, a ostalih 51% su doseljavanja izvan grada (od toga 60,2% iz iste županije, 29% iz druge županije i 10,8% iz inozemstva). Na dijagramu (dij.7.) mogu se vidjeti podaci odakle potječe doseljeno stanovništvo (2001. godina).

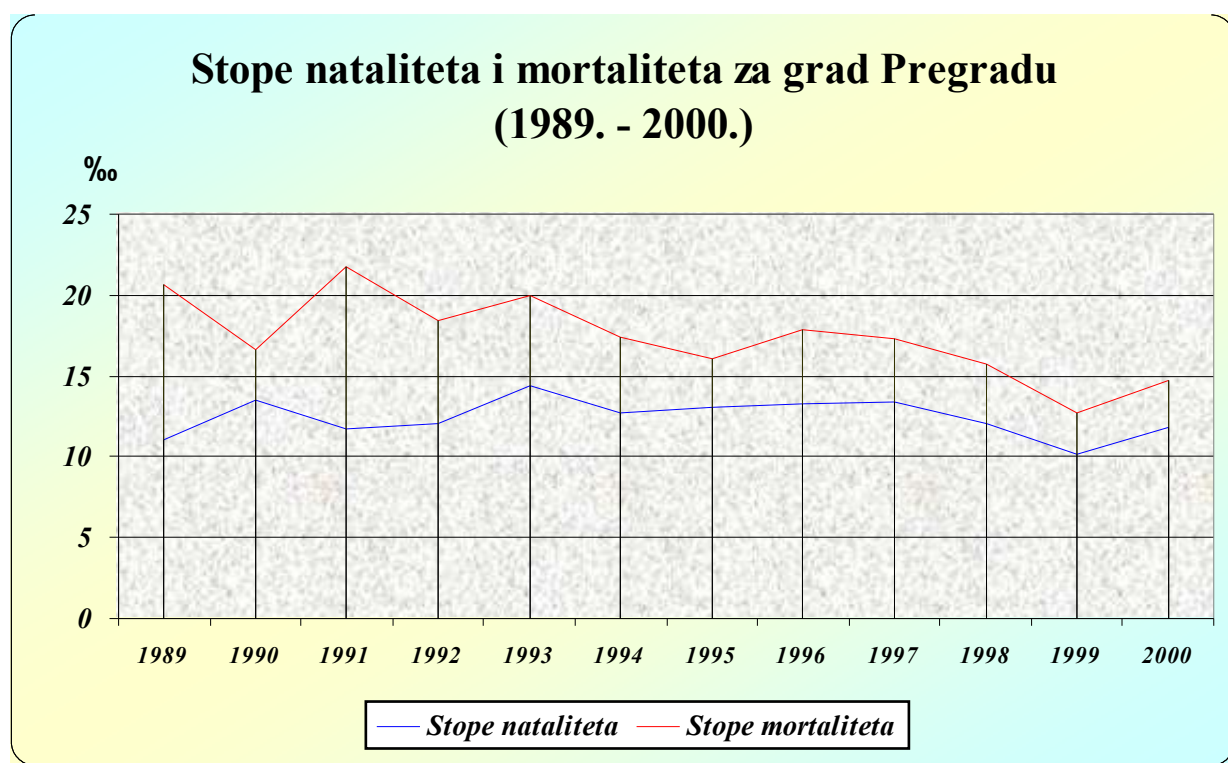
Dijagram 7. Područja iz kojih potječe doseljeno stanovništvo u gradu Pregradi (2001.)

Od 7165 stanovnika grada Pregrade njih 26,86% su dnevni migranti, što radnici, što učenici ili studenti, a 3,04% su tjedni migranti. 1991. godine 53,7% radnika bili su migranti (Hum na Sutli, Krapina, Zagreb). Taj podatak za naselje Pregradu iznosio je 15,1%, a za naselja okolice 70,2% što ukazuje na središnje mjesto i značaj naselja Pregrade u gradu Pregradi.

Nakon više desetljeća dominirajuće emigracije Pregrada u posljednjem desetljeću bilježi pozitivnu migracijsku bilancu koja nešto ublažava negativni prirodni priraštaj, ali ipak ne dovoljno.

3.4. PRIRODNO KRETANJE STANOVNIŠTVA

Kako većina županija, gradova i općina u Hrvatskoj bilježi negativne stope prirodnog priraštaja, nije ni čudno što ista stvar vrijedi i za grad Pregradu. U posljednjih 10-ak godina (dij.8.) može se primjetiti lagani pad stopa mortaliteta sa vrijednosti od 20 na 15‰, dok stope nataliteta stagniraju između vrijednosti od 10 i 15‰ iz čega se dolazi do zaključka da se negativne stope prirodnih promjena smanjuju.

Dijagram 8. Prirodno kretanje stanovništva grada Pregrade (1989. – 2000.)

Iz dijagrama možemo zaključiti da se Pregrada kao i čitava Hrvatska nalazi u posttranzicijskoj fazi sa niskim stopama rodности i smrtnosti, ali i dalje jedini i najveći problem ostaju niske stope rodности i negativna prirodna promjena koje su zaslužne za činjenicu da se smanjuje broj stanovnika, kako u Pregradi tako i u čitavoj Hrvatskoj. Trebalo bi bitno pojačati pronatalističku populacijsku politiku i poboljšati životni standard u Hrvatskoj da bi se popravila ta nezavidna situacija u kojoj se nalazi naš narod.

3.5. STRUKTURA STANOVNIŠTVA

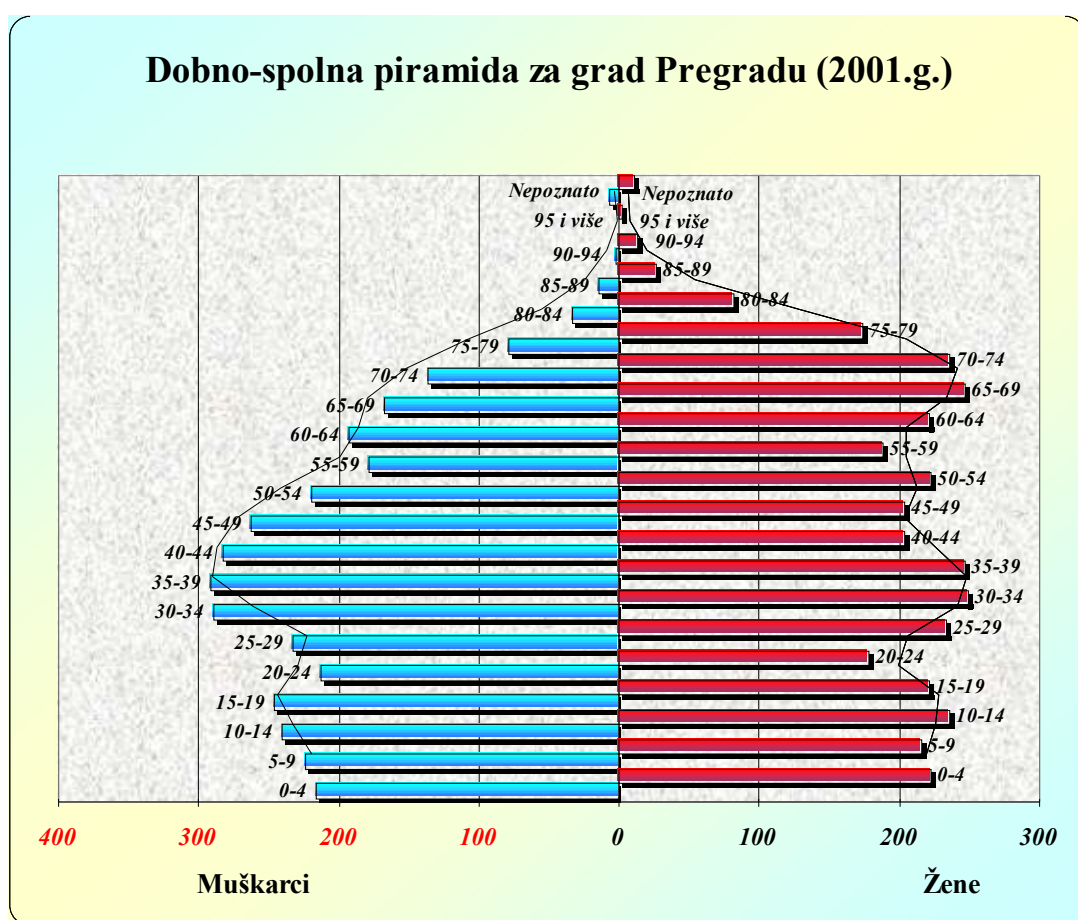
U ovom poglavlju govorit će se o dobnoj, spolnoj i gospodarskoj strukturi stanovništva grada Pregrade. Dobna struktura uvelike ovisi o povijesnim događanjima. Na svim dobno-spolnim piramidama mogu se vidjeti "rupe" tj. smanjen broj pripadnika onih generacija koje su živjele u vrijeme npr. svjetskih ratova. Tada se je rađalo manje djece, ali je i više ljudi ginulo, pogotovo onih koji su sudjelovali na bojištima. Osim što dobna struktura odražava društveno-povijesna zbivanja iz prošlosti, ona nam daje i uvid u daljnje mogućnosti reprodukcije stanovništva te služi kao temelj za plan gospodarskog razvoja.

Dobna-spolna struktura stanovništva grada Pregrade 2001. godine						
DOBNE SKUPINE	MUŠKARCI		ŽENE		UKUPNO	
	<i>Aps.</i>	<i>%</i>	<i>Aps.</i>	<i>%</i>	<i>Aps.</i>	<i>Razlika %</i>
0-4	216	49,2	223	50,8	439	-1,6
5-9	224	50,9	216	49,1	440	1,8
10-14	241	50,5	236	49,5	477	1,0
15-19	246	52,7	221	47,3	467	5,4
20-24	213	54,5	178	45,5	391	9,0
25-29	233	49,9	234	50,1	467	-0,2
30-34	289	53,7	249	46,3	538	7,4
35-39	292	54,2	247	45,8	539	8,3
40-44	283	58,1	204	41,9	487	16,2
45-49	263	56,3	204	43,7	467	12,6
50-54	220	49,8	222	50,2	442	-0,5
55-59	179	48,8	188	51,2	367	-2,5
60-64	193	46,6	221	53,4	414	-6,8
65-69	167	40,3	247	59,7	414	-19,3
70-74	136	36,6	236	63,4	372	-26,9
75 i više	129	30,3	297	69,7	426	-39,4
Ostalo	7	5,3	11	61,1	18	-22,2
UKUPNO	3531	48,5	3634	50,7	7165	-1,4

Tablica 4. Stanovništvo prema petogodišnjim dobnim skupinama (2001.)

Dok je 1991. udio muškaraca i žena bio potpuno jednak, 2001. vidimo da je broj žena nešto veći (tab.4.) iz čega se može zaključiti da stanovništvo lagano stari. Prema diferencijalnom natalitetu poznato je da se rađa više muške djece (5-6%), dok je prema diferencijalnom mortalitetu poznato da muškarci ranije umiru tj. da žene dulje žive. Tablica pokazuje kako su do 50-ih godina

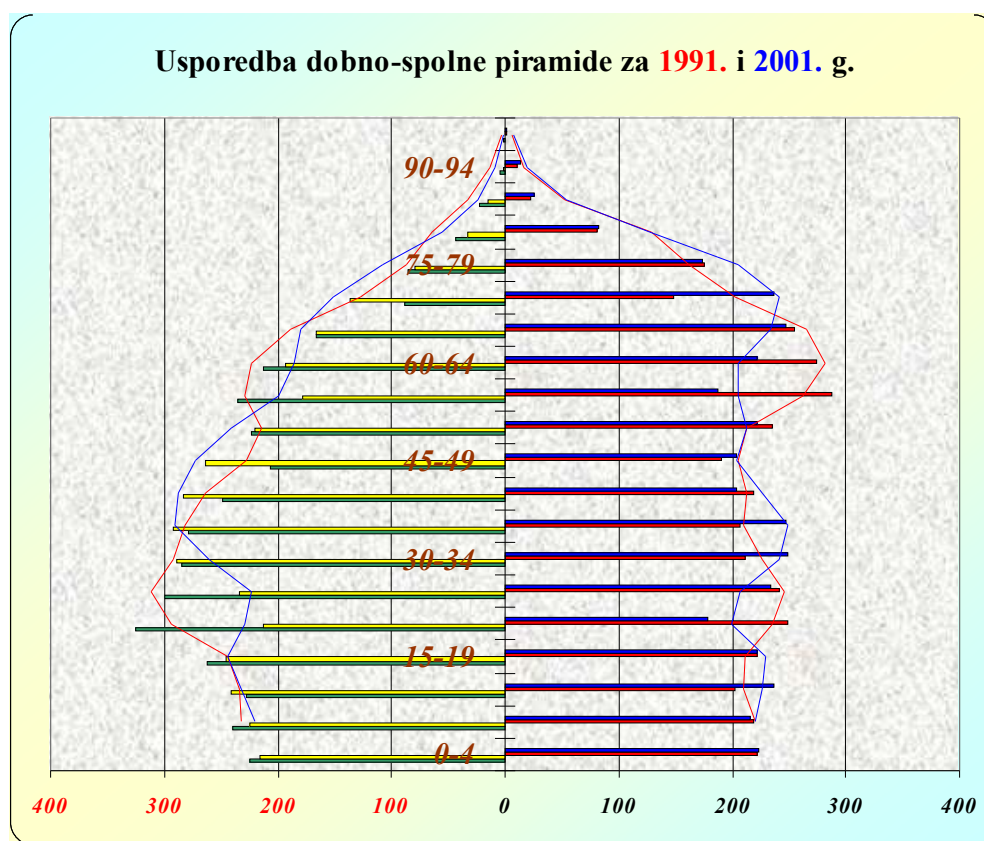
života brojniji muškarci, dok nakon 50-e godine definitivno prevladavaju žene. Dakle, iz ukupnog omjera muškaraca i žena (1991. 5 muškaraca više i 2001. 103 žene više) može se zaključiti da stanovništvo stari. To dokazuje i indeks starosti (omjer starog i mladog stanovništva) koji se izračunava pomoću formule $I_{st} = \text{br.st.} > 65 / \text{br.st.} 0-19$. Prema podacima za 2001. godinu indeks starosti iznosio je 0,66 (1991. 0,61). Indeks starosti muškog stanovništva iznosi 0,46 (1991. 0,43), dok je indeks starosti ženskog stanovništva mnogo nepovoljniji i iznosi 0,87 (1991. 0,80). Potrebno je napomenuti da je gornja granica za indeks starosti 0,40.

Dijagram 9. Dobno-spolna piramida za grad Pregradu (2001.)

Na dobno-spolnoj piramidi grada Pregrade za 2001. godinu (dij.9.) može se vidjeti da je najveći broj muškaraca u dobi između 30 i 40 godina, dok je najveći broj žena podjednak u dobnim skupinama oko 35-e i oko 65-e godine. Oblik piramide sve više liči starom (konstriktivnom) tipu. Muški dio je još uvijek u nešto boljoj situaciji, ali kako vidimo da je broj mladog stanovništva u oba spola drastično "mršav", situacija ne sluti na poboljšanje.

Usporedba dobno-spolnih piramida za 1991. i 2001. godinu (dij.10.) pokazuje nam starenje stanovništva u oba spola. Može se vidjeti da plava linija koja predstavlja 2001. godina ima uglavnom veće vrijednosti u gornjem dijelu dijagrama, dok crvena linija koja predstavlja 1991. godinu ima veće vrijednosti u donjem dijelu gdje je mlađe stanovništvo. Plava linija pri dnu naginje prema unutrašnjosti što označava sve manje stope rodnosti.

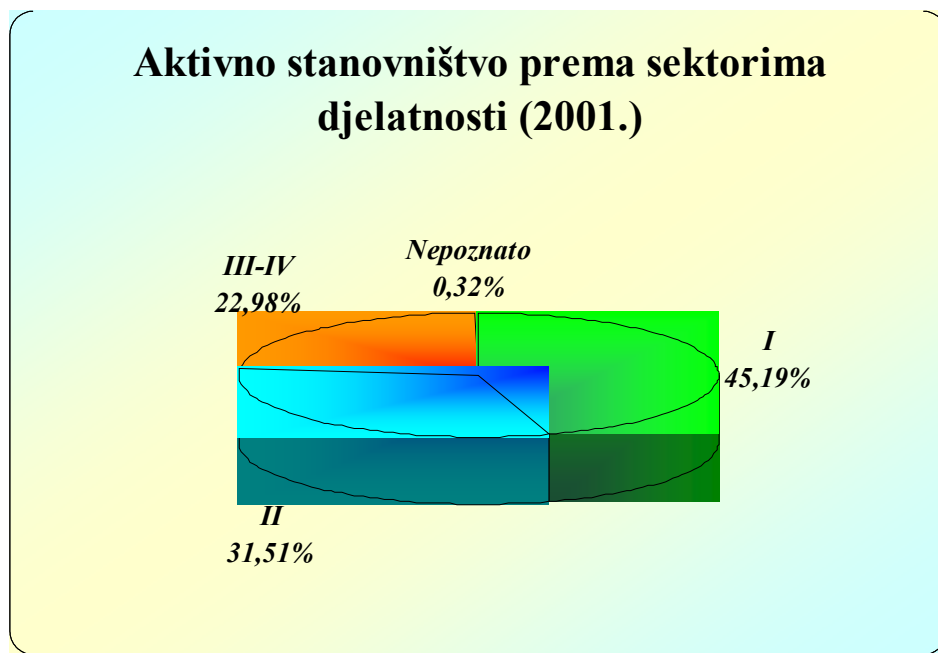

Dijagram 10. Dobno-spolne piramide za 1991. i 2001. godinu

Što se tiče gospodarske strukture stanovništva, situacija je prilično komplicirana. 1991. zabilježeno je 3567 aktivnih osoba (od toga 3294 onih koje obavljaju djelatnosti ili 92,68%), dok je 2001. zabilježeno 3960 aktivnih osoba (od toga 3637 onih koje obavljaju djelatnosti ili 91,84%). Usporedba zaposlenika prema sektorima djelatnosti (tab.5.) donosi vrlo neočekivane podatkovne razlike, ponajviše za prvi sektor djelatnosti. 1991. prvi sektor je zapošljavao 24% aktivnog stanovništva, a 2001. čak 45%. Do takve enormne razlike došlo je zbog toga što su pri posljednjem popisu sve nezaposlene osobe u kućanstvima koja se bave poljoprivredom (za vlastite potrebe) vođene pod prvi sektor djelatnosti, dok za 1991. to nije slučaj.

Stanovništvo prema sektorima djelatnosti		
Sektor	1991.	2001.
I	24,32%	45,19%
II	39,95%	31,51%
III-IV	32,36%	22,98%
Nerazvrstano	3,37%	0,32%

Tablica 5. Stanovništvo prema sektorima djelatnosti

Dijagram 11. Aktivno stanovništvo grada Pregrade (2001.) prema sektorima djelatnosti

Ali kada usporedimo ukupno poljoprivredno stanovništvo iz 1991. i 2001. godine, vidimo da je broj pao sa 1628 na 1542. Taj pad je uglavnom razmjernan sa padom broja stanovnika grada. U Pregradi je veoma jak proces deagrarizacije, ali se on odvija postupno. Stanovništvo koje se odluči preorjentirati na neke druge djelatnosti zbog relativno malih novčanih primanja i nedostatka stambenog prostora u mjestu rada, ne prekida sve veze s poljoprivredom, već mu ona ostaje dopunski izvor prihoda. Tako nastaju domaćinstva sa mješovitim izvorima prihoda.

Mala privreda i obrtništvo imaju dugu tradiciju u Hrvatskom zagorju. Takve djelatnosti treba poticati, a već su počele zahtijevati određeni prostor u gradu Pregradi. Od tercijarnih djelatnosti valja spomenuti sve razvijeniju organiziranost vlastite trgovačke mreže, a osjeća se i znatno poboljšanje modernijih opskrbnih centara i specijaliziranih trgovina.

4. ZAKLJUČAK

Što reći na kraju ove demografske analize? Demografska slika Pregrade prikazuje nam trend smanjivanja broja stanovnika, kao i općenito u Hrvatskoj. Jedna od pozitivnijih činjenica je ta što Pregrada bilježi manju negativnu bilancu nego Hrvatska. Pad u Pregradi iznosi 3%, dok Hrvatska bilježi pad od čak 10%, što nije ni malo bezazleno. Što se tiče migracijskih obilježja u Pregradi prevladavaju unutargradske migracije. Ljudi napuštaju poljoprivredu te se sele prema središnjem naselju Pregradi gdje se zapošljavaju. Stoga naselje Pregrada bilježi rast od čak 18,9%, te iz godine u godinu zauzima sve veći udio u ukupnom stanovništvu grada (23%). Činjenica je i da se smanjuje broj autohtonog, a povećava broj doseljenog stanovništva. Iz podataka da 51% doseljenog stanovništva čine doseljenici izvan grada vidi se stvarna perspektiva ovoga kraja.

Posebnu pozornost zauzima prirodno kretanje stanovništva koje već godinama bilježi negativne stope, ali u zadnje vrijeme te se stope smanjuju te je realno očekivati da u sljedećih desetak godina postanu pozitivne. Bacimo li pogled na dobno-spolnu piramidu, vidimo da nadolazi nešto veći broj današnjeg naraštaja mladih od 10 do 19 godina koji bi u narednim godinama trebali poboljšati demografsku sliku. I dalje ostaje problem velikog broja starog stanovništva u odnosu na mlade i indeks starosti 0,66 koji i dalje raste. Veće stope nataliteta koje predviđam u bliskoj budućnosti mogu popraviti tu situaciju.

Nadam se da će ova radnja pomoći mnogima u detaljnijem sagledavanju demografske slike i situacije u kojoj se nalazi naš grad. Došlo je vrijeme kada se trebamo zapitati kako izvesti našu domovinu na put napretka. Nakon tisućljeća vladavine drugih nad nama napokon smo slobodni te bi se sada trebali baviti rješavanjem gospodarskih i demografskih problema. Nismo se valjda ovoliko borili da bi sad na kraju od svega odustali? Mislim da bi trebalo krenuti od pojedinaca, uvjeriti ljude, postaviti bolju perspektivu koja će zaustaviti emigraciju i "odljev mozgova". To će povući za sobom i rješavanje ostalih problema. Podignimo duh našeg naroda, društva, obitelji...!

LITERATURA

1. Državni Zavod za statistiku (<http://www.dzs.hr/>) – **podaci za popis 2001.**
2. Internet portal grada Pregrade (<http://www.pregrada.hr/>) - **fotografije**
3. Ured za statistiku grada Pregrade – **podaci sa prijašnjih popisa**
4. Sveučilište u Zagrebu, Arhitektonski fakultet, Zavod za urbanizam:
Općina Pregrada – Prostorni plan uređenja; Zagreb, rujan 1996.
Urbanistički plan grada Pregrade – **podaci i tablice**
5. Filipčić, Ivan: "Župa Pregrada – Mala monografija o župi Naše Gospe od Kunagore"; Zagreb – Pregrada, 1983. – **povijest grada Pregrade (teorije o imenu) i podaci iz kanonskih vizitacija**
6. Ilić, Milan: Neka obilježja stanovništva i naseljenosti pregradskoga kraja; "Hrvatsko Zagorje" – časopis za kulturu, br.1, Krapina, srpanj 2002., godina VIII., str. 47-64. – **podaci za prirodno kretanje stanovništva**
7. Marković, Vuk, Filipčić: "Geografija Hrvatske" – udžbenik za 4. razred gimnazije, Znanje d.d., Zagreb 2000., str. 86-102. – **definicije za pokazatelje kretanja broja stanovnika.**

Gotovi seminarski, maturski, maturalni i diplomski radovi iz raznih oblasti, lektire , puškice, tutorijali, referati - specijalizovan tim za usluge visokokvalitetnog pisanja, istraživanja i obradu teksta za kompletan region Balkana.

Posetite nas na sajtovima ispod:

WWW.MATURSKIRADOVI.NET

WWW.SEMINARSKIRAD.ORG

WWW.MATURSKI.NET

WWW.MATURSKI.ORG

WWW.SEMINARSKIRAD.INFO

Dostupni smo Vam 24h 365 dana u godini.

Za gotove verzije rada obratiti se na mail:

maturskiradovi.net@gmail.com

061/ 11-00-105

Seminarski, diplomski, maturski radovi, prevodi na engleski i eseji...